Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 63. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 18. марта, 1922. — VOL. XXX. No. 63. Jersey City, N. J., Saturday, March 18, 1922. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ СТАЄ ЗА МАЙНЕРАМИ ВУГЛЯ

ВАШІНГТОН, 16. марта. — Американська Федерація Праці видала публичну заяву, що на випадок, якби прийшло до страйку вуглевих майнерів, вона всею своєю силою стане за майнерами.

Заява підносить, що майнерська юнія зробила все, що лежало в її силі, щоби лише довести до конференції межи нею та підприємцями. Вона почувалася звязаною урочистою умовою прийти на таку конференцію і вона старалася переконати другу сторону, щоби й вона трактувала так само поважно своє зобовязанне. Американська суспільність повинна знати на будуче, що властителі копалень вугля готові зломити своє слово, коли в той спосіб вони можуть продовжити робітникам робочий день або заробити на зниженню їм робітничої заплати. Зиски та власть в них перше, а добро робітників та загальної публики на заднім пляні. Майнери поступали так чесно та уступчиво, що їм не можна закинути ані одного нельояльного кроку. Тому усе зорганізоване американське робітництво стане по їх стороні на випадок, якби властителі копалень таки уперлися і на конференцію з майнерськими юніями не згодилися.

НОВІ НАДІЇ НА СКІНЧЕННЄ ТКАЛНЯНОГО СТРАЙКУ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 16. марта. — Стейтова Рада Посередництва заявила нині публично, що з огляду на ухваленне в стейтовій леґіслятурі закона про восьми-годинний день праці для жінок та дітий вона знов почне в найкоротшій будучині зусилля коло полагодження бавовняного страйку.

Члени Ради думають зараз відбути конференції з представниками страйкарів і представити їм, що в виду ухвалення закона вони повинні показатися уступчивими. Відбувши сі конференції, члени Ради зійдуться в суботу на засіданне, яке постановить, що дальше робити в тій справі.

ВІДКЛИКАЮТЬ ПОЛОВИНУ ВІЙСК З ОКРУГА БАВОВНЯНОГО СТРАЙКУ.

Ґубернатор стейту Ровд Айленд видав заяву, що він відкликує половину війск зі страйкового бавовняного округа.

В своїй заяві ґубернатор каже, що в страйковім окрузі панує спокій уже так довгий час, що нема найменчої причини боятися заворушень. В страйковім окрузі лишиться надалі відділ машинових крісів та відділ кавалерії, разом коло сто мужа.

ФАБРИКАНТИ ПРОТИ 48-ГОДИННОГО ТИЖНЯ.

БОСТОН, 16. марта. — Перед комісією леґіслятури для справ публичного добробуту зявилися нині представники ткалняних фабрикантів у стейті Месечузетс і старалися представити йому, що стейтовий закон про 48-годинний тиждень праці грозить руїною стейтовому ткацькому промислови, бо не дозваляє йому конкурувати з південними фабрикантами, котрі користають з довгих годин праці та низької робітничої заплати.

„ЖОВНІРАМ НЕ ВІЛЬНО МІШАТИСЯ ДО ЗБОРІВ СТРАЙКАРІВ".

НЮПОРТ, Кентакі, 16. марта. — Окружний суддя Колдвел видав нині судове оречення, збороняюче полковникови стейтових війск та самим жовнірам, що сповняють свою службу в окрузі страйку зелізних робітників, мішатися в збори страйкарів в їх льокалях. Жовнірам заборонено страшити страйкарів, погрожуватися їм або забирати якенебудь добро з льокалів робітничих юній.

Заборону видано на позов центрального комітету та урядників чотирох льокалів юнії металевих робітників, Амалгамейтид Асосіейшен оф Айерн, Стіл енд Тин Веркерс.

Заборона покищо тимчасова, себто обовязує до переслухання, яке має відбутися дня 25. марта.

НОВІ ЗАКИДИ ПРОТИ ДОГОВОРУ ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ.

ВАШІНГТОН, 16. марта. — Сенатори, котрі ведуть боротьбу проти потвердження договору чотирох держав про посілости на Тихому Океані, почали нині вживати нових арґументів проти ратифікації.

Провідник опозиції, сенатор Рід, в довгій промові пригадав, що договір чотирох держав про посілости на Тихому Океані тісно звязаний з договором про обмежения фльот, і доказував, що сей договір кривдить Злучені Держави, котрі тратять більше кораблів як котранебудь друга держава. Після нього американські делеґати дали надутися англійським та японським дипльоматам, а потім старалися затерти свою невдачу представляючи фальшиво американській публиці відношенне межи трома найбільшими фльотами світа. На кінци промови він зажадав від уряду предложення тайних рапортів про взаїмне відношенне сили фльот.

ПРЕДКЛАДАЮТЬ ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО БОНУС.

ВАШІНГТОН, 16. марта. — Видатковий комітет палати послів предложив нині палаті законопроект про винагородженне для ветеранів великої війни.

В своїй опінії комітет заявляє, що кошт сього закона виносив би за 20 літ понад 4 міліярди долярів. На його сплату не треба би стягати від населення податку до 1924. року.

НАРАДИ В ЦІЛИ ОБОРОНИ ПЕРЕД ПОЛЬСЬКОЮ КЛЕВЕТОЮ

Нюйорська Ліга Горожан і Ветеранів українського роду запрошує громадян з Ню Йорку на неділю 19 марта, на год. 2.45 до великої салі Народнього Дому на нараду, щоби обговорити способи боротьби з польською клеветою. Розходиться о спиненнє польських поголосок, буцімто Українці в Америці плянують мордованнє польських консулів. Треба надіятися, що нюйорські громадяни заповнять салю по береги. Кромі сього предмету треба буде також обговорити роботу перед конференцією в Ґенуї.

ПРИГОДА ЛЕТУНІВ.

Підчас лету недалеко Ґарден Сіти, на Лонґ Айленд, в стейті Ню Йорк, два летуни: сержант Юджін Ревієр та технічний сержант Ровленд Блейк, упали з висоти 125 стіп. Розбита машина закрила обох летунів побитими частями так, що їх ледво добули звідти. Оба вийшли з тяжкими ушкодженнями тіла; один з них має зломані обі ноги і тяжкі внутрішні ушкодження, другий зломаний ніс і ногу. Лікарі побоюються, що перший з них може померти від ран. Сержант Блейк є добре відомий в летництві від часу, як він кинувся з літаку, літаючого на висоті 12,000 стіп, і злетів здоровий на землю при помочи парашути (летничої парасолі).

СУДДЯ СКЛАДАЄ НА ЖІНКИ ВИНУ ЗА ЗЛОЧИНИ МУЖІВ.

Перед нюйорським карним судом ставав оногді один Савло Цукор, властитель модного склепу. Обжаловували його, що він мав приймати крадені капелюхи і продавати їх в своїй крамниці. Стоячи перед судом, обжалований признався до вини, заявляючи, що він змовився був з висилковим канцелістом другого склепу, виробляючого капелюхи, та діставав він нього крадені капелюхи по дуже низькій ціні. По обжалованім зізнавала його жена, убрана в дорогі шуби та з дияментами на руках. Відповідаючи гордо на питання судді, вона перечила, щоби вона знала щонебудь, що капелюхи, котрі вона продавала, були крадені. Суддя вигнав її зі судової салі за неприличне захованне заявляючи при тім, що причиною богато злочинів мущин являються женщини; на думку судді, богато мущин хоче дати своїм жінкам дорогі футра та дияменти, і як не можуть добути сього чесним способом, добувають нечесним. Коли обжалований сказав, що він має четверо малолітних дітий, суддя заявив, що хотів післати його до тюрми що найменче на півтретя року, але з огляду на діти пустить його на волю під услівем, що буде заховуватися відповідно.

ВІДОМИЙ РІЗБАР АРХИПЕНКО ПРИЗНАЄ СЕБЕ УКРАЇНЦЕМ.

Відомий різбар Олександер Архипенко, визнав себе Українцем і вмістив в збірникови „Віват Академія" свій портрет і кілька праць.

ВИЇЗД МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ДО БРАЗИЛІЇ

В четвер, 16. с. м., виїхав галицький український митрополит Андрій Шептицький з пристані Гобокен, Н. Дж., кораблем „Содерн Крос" до Бразилії на візитацію тамошних українських церков.

Відізджаючого митрополита попращали околичні священики.

В Бразилії буде митрополит Шептицький около три місяці, почім знова вернеться до Злучених Держав.

СПРАВА ВИДУМАНОЇ ПОЛЯКАМИ „ЧОРНОЇ РУКИ" З КЛІВЛЕНДУ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 16 марта. — Від імени місії Західної Української Республики (Галичини) оголосив др. Лука Мишуга заяву в американській пресі, що Українці в Злучених Держав не мають нічого спільного з якою „Американсько-Українською „Чорною Рукою" з Клівленду, Огайо, про яку розголосили польські консулі в Америці.

Др. Мишуга каже, що Поляки хотіли би звязати сю „Чорну Руку" з українською боротьбою проти Польщі, як пикетованнє, демонстрації, протести і т. д., але се їм не вдасться, що українські інституції в Америці, котрі явно улаждують демонстрації, прилюдно заявили, що не мають з мнимою „Чорною Рукою" нічого спільного.

УКРАЇНЕЦЬ СПІВАЄ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ОПЕРІ В НЮ ЙОРКУ.

В неділю, дня 19. с. м., італійська оперова компанія дає виставу звісної опери Вердія „Аїда". В опері одну з роль співати ме Українець д. Ігнатій Палажій з Пасейку, Н. Дж.

Вистава буде в театрі Лонґейкер при 48-мій улиці (на захід від Бродвею).

Початок точно о годині 8.30 вечір.

ПОКЛИКАННЯ ЧОЛОВІКА З 13 ЖІНКАМИ

Так звана більша лава присяжних суддів, рішали про поставленнє в обжалованнє Ісаї Мура, обвиненого за те, що він оженився 13 разів за життя своєї першої жінки. Коли лава присяжних постановила обжаловати його, він заявив, що він хоче відсидіти свою кару, а по скінченню кари віддатися званню, до котрого все чув покликаннє: стати євангелистом.

ДЛЯ ДІВЧИНИ СТАВ РОЗБІЙНИКОМ

Один нюйорський суддя судив в середу одного Луиса Розенталя, 17-літнього хлопчину, обжалованого за рабунок. Розенталь зі ще двома хлопцями, з котрих один був в його віці, а другий має 19 літ, напав на вулици на одного робітника, як він ніс до фабрики гроші на виплату робітникам, і забрав йому 1.600 долярів. Поліція вислідила Розенталя і найшла при ньому при арештованню майже усі зрабовані гроші, заховані в черевику. Поставлений перед суд, хлопчина признався до рабунку, та заявив, що він заплатив своїм двом помічникам по 24 долярів за поміч. Хлопчина оправдував свій рабунок тим, що він любить одну дівчину, а вона не хоче оженитися з ним, поки він не заробить богато гроша. За частину зрабованих гроший він купив її дорогий подарунок. Щоби добитися гроша, хлопчина пішов рабувати. Суддя післав його до дому поправи в Еймайрі на неозначений час.

15-ЛІТНА ДІВЧИНА В СПІЛЦІ З БАНДИТАМИ.

Торонтонська поліція викрила, що 15-літна дівчина є членкинею гурта бандитів, який виконав в послідних часах кілька більших рабунків. Думають, що вона залюблена в провідника бандитів. Поліція зауважила, що жінка є між рабівниками, коли знайшла жіночу шпильку на місци рабунку. Арештовано 10 мущин.

ТОРГОВЛЯ КАНАДИ З ХІНАМИ.

Канада від давнійшого часу торгує з Хінами і, як доносять з Отави, вивіз канадійських річий до Хін збільшаєсь. І так продаєсь в великій скількости деревляний матеріял на будову; дальше мука, оселедці, свіжі яблока і ще деякі річи. Попит за всіми тими річами збільшаєся.

ЗГОРІВ СИН І ДОЧКА.

На північ від Туксфорд, в Саскачевані, 27 лютого згоріла 13-літна дочка і 6-літний син фармера, Роберта Нормана. Крім того попікся робітник, що хотів ратувати хлопця і мати, що ратувала 7-місячну дитину. Що до дівчини, то знайшли її таки спалену на постели.

СМЕРТЬ КОЦЮБИНСЬКОЇ.

В Чернигові 29 грудня м. р. померла дружина славного письменника В. У. Коцюбинська.

В ПАМЯТЬ ПОК. АНДРІЯ САВКИ.

Дальше зложили замісць вінця на могилу пок. А. Савки на Рідну Школу в Галичині (на українські приватні школи у Львові,ріднім місті пок. А. Савки):

Семен Кусень, Джерзи Сіті, Н. Дж.	$5.00
Іван Мельник, Бейон, Н. Дж.	1.00
Гаврiїл Павлик, Джерзи Сіті, Н. Дж.	1.00
Ст. Вульчин	1.00
Разом	$ 8.00
Попередно оголошено	177.25
Усього досі	$185.25

Хто з американських Українців хоче причинитись до того фонду для вшановання памяти пок. Андрія Савки, зволить прислати свій дар на Рідну Школу до „Свободи". Адміністрація „Свободи" вишле опісля разом цілу суму до Львова.

ЛОЙД ДЖОРДЖ І ЛОРД КОРЗОН ПОЇДУТЬ НА ЕКОНОМІЧНУ КОНФЕРЕНЦІЮ В ҐЕНУЇ

ЛОНДОН, 16. марта. — Правительственний провідник в англійському парляменті Остен Чемберлейн заявив нині в палаті промад, що британський премієр Лойд Джордж і міністер заграничних справ лорд Корзон поїдуть разом з прочими британськими делеґатами на міжнародню економічну конференцію в Ґенуї.

Далі сказав він, що британське правительство вислало ще окремі запрошення до Франції, Італії, Бельгії і Японії, щоби вислали своїх фінансових експертів (знавців) на окрему вступну нараду, яка відбудеться в Льондоні 20. с. м.

ФРАНЦУСЬКИЙ ПРЕМІЄР НЕ ХОЧЕ ЇХАТИ ДО ҐЕНУЇ.

ПАРИЖ, 16. марта. — Тутешний дневник „Пті Парізіен" подає, що французький премієр Раймонд Пуанкаре не поїде на ґенуеньску конференцію.

Премієр рішився на се по розглянeнню всіх сторін сеї справи і по запевненню зі сторони Італії, що його відсутність не викличе непорозуміння з Італією.

Французи кажуть, що достаточною притокою для відсутности Пуанкаре на ґенуенській конференції може бути се, що тепер нема дома президента французької републики Александра Мільрана, котрий є на подорожі по Африці, де ще останеться до 9. мая с. р.

КОНФЕРЕНЦІЯ НЕВТРАЛЬНИХ ДЕРЖАВ.

КОПЕНГАГА, столиця Данії, 16. марта. — Тутешня часопись „Політікен" доносить із Стокгольму, столиці Швеції, що за почином Швеції зорганізовано невтральні держави з часу війни, які зберуться в суботу на нараду, яке їм заняти становище у справі ґенуенської конференції.

На нараді будуть заступлені: Данія, Швеція, Норвеґія, Голяндія, Еспанія і Швайцарія.

Конференція має відбутись у Швайцарії.

ІМОН ДЕ ВАЛЕРА ЗАКЛАДАЄ НОВУ ОРГАНІЗАЦІЮ В ІРЛЯНДІЇ.

ДАБЛИН, столица Ірляндії, 15. марта. — Імон де Валера видав манiфест, в якому проголосив основанне нової ірляндської орґанізації, якої метою буде старатись о міжнародне признанне ірляндської републики і відкиненне англійсько-ірляндського мирового договору з 6. грудня, 1921.

НЕДОЛЯ НІМЕЦЬКИХ СТУДЕНТІВ.

ФРАНКФУРТ НАД МЕНОМ, Німеччина, 16. марта. — Союз Німецьких Університетських Студентів, який обіймає всі висші школи в Німеччині, видав відозву до молодих студентів, котрі по вакаціях мали би вступити на університет, щоби відложили впис на університет на два або три роки, а тимчасом пішли до роботи і на науку до фабрик і до копалень, і в той спосіб помогли батькам у фінансовій недолі, а також і Німеччині у промисловій відбудові.

У відозві сказано, що батьки не можуть тепер оплачувати коштів університетських курсів своїх дітий, які тепер виносять 30,000 до 100,000 марок, та що університетські студенти тепер дуже голодують. А тимчасом ціла Німеччина потребує робучих рук в промислі.

В ПРАЗІ Є 770 ЧАСОПИСИЙ.

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 28. лютого. — В місті Празі тепер видається 770 часописий. З них 673 є в ческій мові, 83 в німецькій мові, 4 в московській, 4 в мадярській, 3 у французькій, 3 в Есперанто (штучній міжнародній мові) і 1 в англійській мові.

Чехи сим величаються, бо з уваги, що Прага має 700,000 населення, припадає на кождих 1,000 душ одна газета, чим не могли би почванитись другі краї і держави.

Примiром Чехи прирівнюють свій успіх щодо числа преси з числом преси в стейті Ню Йорк. В стейті Ню Йорк за останньої переписі в 1920 році було 9,687,744 населення і тоді там було 2,083 часописі, значить, що одна часопись припадала на кождих 4,000 населення. Іншими словами, се вказує, що в Празі є розмірно 4 рази більше преси аніж в нюйорському стейті.

НАГОРОДА ЗА ЗЛОВЛЕННЄ ЗАГОВІРНИКА.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 15. марта. — Болгарське правительство назначило нагороду в сумі $10,000 за зловленне виновника замаху на американське посольство в Софії.

ЧЕТВЕРТІ РОКОВИНИ НЕЗАВИСИМОСТИ ЛИТВИ.

ГЕЛСІНҐФОРС, столиця Фінляндії, 16. лютого. — Сьогодня святкувала литовська републiка четверті роковини свого істновання.

В проклямації, яку литовське правительство видало до народу, зазначено, що край, котрий проголосив свою независимість вчасі, коли його давила Німеччина, червона Московщина і макінації Польщі, має повну рацію почувати, що його будучність є запевнена.

Проклямація згадує з гордостю про історію чотирох минулих літ і вказує на те, що литовський нарід має повну охорону у своїй конституції та в однопалатному парляменті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК.

Секретар праці Дейвис хвалиться, що він зробив для відвернення страйку вуглевих робітників усе, що лежало в його силі. По части йому можна признати слушність. Він дійсно зробив усе, що лежало в його силі, але кромі сього, що дійсно могло страйк відвернути.

Майнери мягкого вугля голосували за починанням страйку дня 1. цвітня тому, бо вони знали, що властителі копалень будуть відкидати всякі переговори з юніями, щоби через нанимання кождого робітника осібно обнижити їм робітничу заплату. Майнери знали, що властителі копалень вугля не схочуть говорити з майнерськими юніями, дарма що ті самі властителі два роки тому назад виразно згодилися відбути з представниками юній конференцію про нові умови праці, які малиб обовязувати по упливі обовязуючої сили теперішнього контракту. Хоч майнери голосували за страйком, вони заявляли при кождій нагоді свою готовість говорити з властителями копалень про новий контракт. Мимо свого виразного зобовязання в попереднім контракті і мимо заяв майнерів, властителі не хотіли відбути конференції. Вони видно покладають велику надію на свої готові припаси добутого вугля і на безробіттє. Маючи таких союзників вони можуть собі легковажити навіть публичну опінію, яка без сумніву є ворожа віроломним властителям копалень.

Лише один чинник мігби був запобігти страйкови. Сим чинником є уряд. І він дійсно показував, що він щось робить для запобіження страйкови, котрий мусить впасти тяжким тягаром на майнерів. Він накликав обі сторони до відбуття конференції, він радився з головою майнерської юнії. Однак се все на ніщо не здалося. Рішучого кроку він таки не зробив. Такий рішучий крок радила майнерська юнія, котра взивала міністра праці скликати конференцію властителів копалень та представників юнії до Вашінгтону і заявити, що не являючася сторона поносить вину за страйк. Може й сей крок не бувби запобіг страйкови, але він певно бувби привів обі сторони близче до порозуміння. Колиж уряд почав ще списувати припаси готового припасного вугля, щоби успокоїти суспільність, занепокоєну можливостю недостачі вугля, то сим кроком він виразно показав, що в суперечці межи підприємцями та робітниками в однім з найважнійших промислів краю він вмиває по пилатівськи руки і дозваляє сильнійшому робити все, на що йому хвилева корисність положення позваляє.

ЖИДИ І СХІДНА ГАЛИЧИНА.

У вчерашнім числі подано було виїмки зі статті жидівського діяча С. Познера про відношеннє галицьких Жидів до політичного устрою Східної Галичини та до вирішення політичної долі сього краю.

Два уступи передусім звертають увагу в сій статті.

Наперед домагання національних прав для Жидів. Жиди хочуть прав, які в науці називається разом екстериторіяльною національною автономією. В обем сеї автономії входить передусім право заряджувати самостійно, себто без ніякого вмішування властий або суспільности, своїми релігійними справами. Далі належить сюди домагання, щоби загальна добродійна акція належала під заряд нації. Жидівське шкільництво теж повинно стояти під зарядом національних жидівських тіл, установлених самими Жидами. Всі сі жидівські національні справи повинні стояти під зарядом Національної Жидівської Ради, котра має складатися з виборних представників жидівських громад. Жидівські національні інтереси має заступати перед правительством жидівський національний міністер, чи там державний секретар для жидівських справ, якого має делеґувати Жидівська Національна Рада. Отсе є ті права, яких домагаються Жиди в Східній Галичині, а які уже були їм ґарантовані межинародними договорами в Чехословаччині, Угорщині і других краях Европи. Кромі сих прав Жиди домагаються очивидно ґарантії загальних політичних і горожанських прав на рівні з другими горожанами. Тут треба відомо зачислити: рівність перед законом, доступ до урядів та гідностий, ненарушимість особи і дому, листова тайна, право свобідної преси, орґанізації, зборів, свободи слова, віроісповідання і т. и.

Очивидна річ, що Польща не може признати Жидам таких прав. Навіть якби польські провідники не були такими загорілими анти-симітами, як вони є, то й тоді Польща ще не моглаб уділити таких справ галицьким Жидам з огляду на галицьких Українців: бо признавши право широкої національної автономії Жидам ,Польща мусілаб уже признати се й Українцям. Сього вона зробити не може не лише тому, що тепер нема ні одної української партії в Галичині, якаб зреклася ідеалу самостійности свого народа і обмежилася домаганнем автономії, але й тому що Поляки знають, що накинувши Українцям таку автономію, вони не вдоволилиб Українців, але дали їм основу зміцнити свої сили до здобуття повної независимости. Се знають не лише Поляки, але й галицькі Жиди. І тому Жиди знають, що сповнення своїх національних домагань від Польщі їм не ждати. Зрештою, вони з практики знають, на скілько Поляки чесні у сповнюванню своїх обіцянок.

Через те галицькі Жиди ждуть сповнення свого національного ідеалу від самостійної галицької держави. Галицький уряд в часи свого урядовання на галицькій землі показав, як справедливо ставиться він до національного визволення галицьких Жидів. Прогнаний з краю, уряд не змінив свого становища. В своїм проекті державного устрою галицької републики, предложенім державам антанти, галицький уряд ґарантує Жидам сповнення їх національних та релігійних домагань.

Галицькі Жиди видно покладаються на програму галицького уряду, коли вони заявляються за самостійностю Східної Галичини мимо сього, що прилученнє Східної Галичини до Польщі моглоб галицьким Жидам яко торговельному народови принести немалі маеткові користи. Певні національного визволення національних жидівських менчостий в Східній Галичині під галицьким урядом, вони через своїх представників жадають як найскоршого кінцевого вирішення галицької справи і віддання управи краю в руки місцевого українського населення.

ПОЛЯКИ В СВОЇМ СОЙМІ ПРО ГАЛИЧИНУ.

З нарад комісії для заграничних справ польського сойму в Варшаві.

(Кореспонденція „Свободи").

Засіданнє комісії для заграничних справ варшавського сойму, яке відбулося дня 18-го лютого с. р. — майже в цілости заняла галицька справа.

Реферат виголосив польський міністер для заграничних справ, **Скірмунт.** Він говорив так:

Найважнійша тепер справа, яка займає увагу цілого світа, — се ґенуенська конференція. Мета польського уряду — не бути осамотненим на тій конференції, тільки виступати в спілці з якоюсь ґрупою держав, або і з двома ґрупами. В тій цілі **польський уряд веде переговори з Францією, Чехією й Румунією** з одного боку **та з ґрупою малих балтійських держав** з другого боку. Програма ґенуенської конференції така неясна, що **вона може принести для Польщі ріжні небезпеки.** Тому польський уряд ще 25-го січня віднісся через своїх послів до урядів французького, ческого й румунського, щоби разом з тими урядами домагатися на конференції: 1) недоторканости версайльського договору, 2) рівнорядности держав у справі відбудови, 3) вилучення зобовязань, які нарушувалиб самодіяльність держав на користь спілки відбудови. В тих справах має відбутися в половині марта зїзд міністрів заграничних справ отсих держав: **Польщі, Латвії, Естонії й Фінляндії.** Польща домагається, щоби на передвступну нараду фахових експертів допущено також експертів польських і держав малої Антанти (Чехії, Румунії й Югославії). **Польський уряд домагається також того, щоби ще перед конференцією в Ґенуї визнано рижський мировий договір.** На думку міністра Скірмунта конференції не можна сподіватися перед Великоднем. З инших справ порушив п. Вкірмунт підписаннє торговельного договору з Францією й заявив, що доперва з тою хвилею, як підписано цей договір, увійшов у життє також політичний договір Польщі з Францією та військова конвенція. Про договір чесько-польський говорив баламутно і запевняв, що спірна справа Яворини буде полагоджена компромісово. **Що до Східної Галичини** — говорив Скірмунт, то **маємо дані, що галицька справа не буде предметом нарад у Ґенуї.** Польський уряд розсліджує тепер справу надання Сх. Галичині „культуральної автономії", але думає, що виступати з цею справою не треба ще. Земли виленській надасть Польща **окремий статут** після згоди з виленським соймом. Статут муситься дати, бо Англія уважалаби прилученнє Виленщини до Польщі загарбаннем її — а з тим треба рахуватися.

Над цим рефератом Скірмунта розвинулася дискусія. Та дискусія цікава тим, що хоч міністер Скірмунт про Східну Галичину сказав лише кілька слів, то майже всі инші бесідники говорили найбільше про Східну Галичину.

І так **Ратай** висказав передовсім своє незадоволеннє з промови міністра. **Його в найвищій мірі безпокоїть справа рижського договору й особливо Східної Галичини.**

Ґраф Скарбек (вшехполяк) радить не видвигати справи Східної Галичини. Це для Польщі добре, коли східно-галицька справа притихає. По що їй домагатися від аліянтів, щоби вирішували ту справу?

Посол **Сейда** сумнівається в те, щоб аліянти „проковтнули" до квітня справу Вильна і справу Східної Галичини. Для Польщі вигідно, щоби цю справу відкладали як найдовше. Наша річ — казав п. Сейда — дбати тільки про те, щоби східно-галицької справи не вирішили неґативно для Польщі.

Посол **Ліберман** (жидівський соціял-демократ з Перемишля) заявив, що не можна бути певним, чи східно-галицька справа не буде порушена на ґенуенській конференції. Тому польський уряд повинен приготовити свою програму. Бо найгірша політика — не мати програми й нічого не робити.

Посол Дубанович говорив майже з плачем: Всему винні нещасні проекти автономії, які виковує то міністерство справ заграничних, то внутрішних. Ті проекти йдуть за границю й потому вертають до Польщі. Тимчасом Поляки не повинні укладати ніяких автономій для Східної Галичини, не повинні навіть займатися цею справою ні в соймі ні в газетах. Тоді все піде добре, бо населеннє на сході хоче тільки спокою.

Посол **Каменецкі** питав, чи міністер радить здержати внутрішні реформи в Сх. Галичині.

Посол **Ратай** заявив, що справи Східної Галичини не тільки не вільно промовчувати, але треба нею занятися дуже поважно. Бо інакше вмішаються в ту справу чужі держави. **Атже севрський договір відмовив Польщі права до Східної Галичини а Франція недавно зареєструвала той договір у Лізі Народів.** Ратай домагався, щоби вже виянено, хто з представників Польщі підписував цей договір. Він підчеркує характеристичний факт, що з польського міністерства зник примірник цего договору (очевидно вкрали його прихильники того, хто його підписав).

На те відповідає міністер Скірмунт так: Я від початку свого урядовання говорю, що треба заспокоїти потреби Українців законами і що Східній Галичині треба дати автономічний статут. Але це справа дуже тяжка з внутрішних причин і тому, що між Поляками нема в тій справі згоди.

Посол **Домбский** питає, що буде, як на Польщу схочуть звалити часть довгів царської Росії.

Кс. **Лютославский** (вшехполяк) говорив з початку спокійно, потому запалився і вкінци промовляв як фуріят. Він проти всяких автономій і федерацій, бо це квестіонує східні окраїни Польщі. Із заяв російських представників Караханa, Радка і и. та з берлінських голосів бачить, що і Німці і большевики покладають великі надії на конференцію. Вони рахують на те, що Німці рішатимуть при господарській відбудові Росії та втягнуть у свою залежність Польщу. Приготовання під управою п. Венявского дуже його безпокоять. В них беруть участь тільки активісти. Не можемо допустити до того, щоби програма комісії п. Венявского противилася польській політиці. Ксьондз заповідає гостру боротьбу проти тої комісії, коли до неї не допустять вшехполяків.

Посол **Перль** (соц.-дем.): Не хочу говорити про номінації. Мене мало займають боротьби капіталістичних клік і претенсії „Левятана" (Центрального Союза промислу). Але сойм повинен знати економічні пляни комісії пана Венявского. Головна річ — не вязатися односторонно й виключно на підставі політичних симпатій. Не треба допускати до того, щоб одна чи друга держава мала в Польщі переважні господарські впливи, бо це зробить Польщу зовсім залежною державою. Хоч маємо союз з Францією, але з природи річи найбільше торгувати-мемо з сусідами, з Німцями, Росіянами і т. д. Комісія Венявского повинна оповістити матерял про господарство Росії й Польщі. Міністер Скірмунт хоче політичне становище Польщі оперти на недоторканости версайльського договору. Алеж той договір не визначує Польщі східних границь, тільки постановляє, що визначать їх аліянти. **Вони перед конференцією ледви чи визнають рижський договір, а тим менше визнають став справ у Східній Галичині,** при якім цілим політичним статутом цеї дільниці есть — пан воєвода Ґрабовский. **Коли Польща сама і то скоро не дасть політичної автономії Східній Галичині, то скорше чи пізнійше аліянти накинуть свій політичний статут.** В Ґенуї ухвалять передовсім свобідний транзит, бо без нього не може бути мови про міжнародну економічну співпрацю.

Архиепископ **Теодорович** зі Львова почав говорити солоденсько: Найшкідливіще для Поляків булоб виступати з конкретними автономічними плянами, бо Українці на те не пристануть. (Дальше говорить ще солодшим тоном): **Треба в Галичині арештувати, бо арешти роблять добре вражіннє на українських селян:** переконують їх, що польська влада має силу. Оден війн говорив, що треба арештувати ще тих і тих, тоді буде спокій у селі. Коли тим способом успокоїться населеннє, тоді можна буде порозумітися з Українцями („Наперед успокоєннє, потому реформи!" — Воскресший Столипін в архиепископськім воплоченю — замітка ред. „Роботніка").

Посол **Скарбек** благав, аби не викликали „вовка з ліса" ріжними проєктами автономії для Східної Галичини.

Посол **Домбский:** Конференція в Ґенуї займеться головно економічними справами. Поанкаре поставив добру засаду, що істнуючих договорів не можна зміняти на тій конференції (отож і севрського?). Значить, треба домагатися, щоби й рижський договір зачислили до тих, яких не вільно зміняти! За це треба подбати вже перед конференцією — в переговорах з Францією й Чехією! В умові, яку Польща заключила з Францією, — не признано рижського договору; та умова підписана була ще в лютім минувшого року. **Але вже тоді Бріян і Бертельот заявили, що Франція признає рижський договір, як тільки він буде доконаний.** Тепер польський уряд повинен домагатися від французького, щоби той сповнив обіцянку. Те саме повинно бути услівем заключення умови з Чехами. Посол Домбский пригадує, **що свого часу** (за Сапіги?) **Італія годилася признати Галичину Польщі під услівем, що Польща заявиться рішучо проти Габсбурґів** — і питає, чому Польща цего не зробила.

На тім дискусію перервано на чотири дні.

На слідуючім засіданню міністер Скірмунт заявив, що галицька справа буде порушена на ґенуенській конференції.

Цей звіт, який тут подаю за варшавським „Роботніком", на стільки характеристичний, що пояснень до нього подавати не треба. Підчеркну тільки людоїдський шовінізм арцибіскупа Теодоровича, якому ще за мало переслідувань українського народа!

Відень, 24. лютого, 1922.

Др. Осип Назарук.

Як би ви вчились так як треба,
То й мудрість була би своя;
А то залізете на небо:
„І ми — не ми, і я — не я!"

Т. Шевченко.

ЩЕ СОНЦЕМ СВІТИТЬ ЖИВА МЕТА!

Не все ще страчено... Ще сонцем світить
Жива мета...
Гремлять громами заповіти,
Гремлять уста,
І чують діти...

Народній Дух стоїть в тумані
З мечем в руках,
Проходять лицарі незнані,
Зовуть у снах,
Терпінь, кохані!

• • •

Дивлюсь на пройдену дорогу,
І гнів і жаль мене пече...
Але у нашу перемогу
Усеж я вірю гаряче...

Як завтра день угледять люде,
Як зійде сонце золоте,
Так Україна жити буде,
Так наша мрія процвіте.

О. Олесь.

ПРОТЕСТИ ЛИТОВЦІВ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ НАЇЗНИКІВ.

Орґан виленських Литовців „Літва" містить протест виленських Литовців, ухвалений на вічу 12. лютого с. р. у Вильні, із заявою, що Литовці не признають рішень польського „сейму" у Вильні тому, бо нема там представників більшости населення, отже Литовців, Білорусинів і Жидів, а вибори перевели самі Поляки під своєю військовою окупацією і в такий спосіб, що ніяк не можна того вважати за вислід волі населення. Тому Литовці відмовляють „сеймови", зложеному із самих Поляків, права рішати про долю Виленщини.

Литовське Наукове Товариство у Вильні оголосило протест проти арештовань виленських діячів Литовців, між иншими членів згаданого товариства Михайла Біржишка, д-ра Авґіевіча і д-ра Авґустаутіса та видалення їх без суду з краю.

60 родичів і опікунів, які мають діти в литовських школах у Вильні, оголосили протест проти арештовання директора та учителів литовської ґімназії а також виділової та народньої школи, наслідком чого мусіла спинитись шкільна наука.

ПРИВАТНА УКРАЇНСЬКА ДІВОЧА ҐІМНАЗІЯ У ЛЬВОВІ.

Останній звіт СС. Василіянок у Львові, що його видав ще пок. директор о. Лежогубський, подає звістки не новійші, як за шкільний рік 1915/16. Наслідком фінансових трудностий звіту за дальших 5 шкільних років не друкувалося, хоч ґімназія, завдяки опіці митрополита Шептицького та старанням ігуменату монастира СС. Василіянок, постійно розвивалася.

На початку сього шкільного року вписалося до ґімназії 377 учениць. Після виступлення 11, а вступлення нової одної, з кінцем першого курсу (дня 11. лютого), всіх учениць було 367. Вчаться вони в 12 клясах, бо низша ґімназія має кляси поділені. Місячна оплата за науку виносить 3.500 мп., значить, значно меньше ніж у польських приватних ґімназіях. Надто богато учениць користає зі знижки, а кількадесять учиться безплатно. Учительський збір числить 27 сил доходячих, а 14 власних — разом 41. В цьому числі жіночих сил є 14 (власних 10, доходячих 4).

Міститься ґімназія від 1916 р. в будинку „Академічного Дому", що його Наукове Товариство ім. Шевченка відступає безплатно, одначе під умовою, що всі кошти консервації й адміністрації покриває ігуменат монастиря СС. Василіянок аж до віддання будинку на первісний ужиток. Обнявши той будинок після повного зруйнування постоями австрійських і московських військ, ігуменат не лиш привів його до давного стану, але й удержує в такім ладі й естетичнім виді, яким не похвалиться сьогодня ніякий другий шкільний будинок в Галичині. Се одначе не увільнює ігуменату від жури про завтрішній день, коли то треба буде мати конечно свій дах над головою. Окрім ігуменату журиться тим і Кураторія ґімназії, установлена митрополитом Шептицьким перед виїздом до Америки, а зложена покищо з упрошених: радника двору Барвінського яко голови і о. пралата Войнаровського, д-ра Студинського, д-ра Макарушки, д-ра Щурата й ігумені Володимири Филевич яко членів. Між іншими найважнійшими задачами Кураторії є й вироблення наукового пляну для реальних паралельних кляс, які намірено запровадити в ґімназії побіч теперішних клясичних уже в найблизшім шкільнім році. Задача не легка, коли зважити, що пожаданим було-б дати середньому образованню наших дівчат такий напрям, який устоявся би супроти критики шкільних реформаторів і знайшов у них призаннє.

В РІЧНИЦЮ КОМІСАРСЬКОГО ЗЛОЧИНУ.

(Допись).

Клівленд, О., 18. марта, 1922.

Нині рік, як відбувся страшний суд (мирові переговори) в Ризі, то є 18. марта, 1921 року. На тім страшним суді російські комісарі віддали в ляцьку неволю понад 11,000,000 не-польського населення. День 18-го марта, 1921, буде записаний в історії як один із найбільших злочинів, котрого допустились російські комісарі, коли віддали понад 8,000,000 українського народу Ляхам на загладу. Дня 18. марта, 1921 року, російські комісарі зрадили понад 11,000,000 робучих селян, так як Юда Іскаріот зрадив Христа, хиба із тою ріжницею, що Юда за Христа взяв заплату 30 сребреників, а російські комісарі ще додали Ляхам 30,000,000 рублів в золоті, разом із нещасним народом, який віддали на поталу Польщі. Комісарі знають добре, що якби український нарід весь був вкупі, то мав би силу, а як розчетвертують його на кусні, то собі з меньшою силою скорше порадять. І тому комісарі стремлять до сего, аби не допустити України до злуки. Риські переговори подібні до Андрусівського договору з 1667 року, коли царський уряд поділився Україною з Ляхами. На Андрусівськім договорі Росія загарбала Лівобережну а Польща Правобережну Україну. Те саме повторилося 254 роки пізнійше!

Ті комісарі, що кричали на ціле горло до цілого світу: „Пролетарі єднайтесь під червоний прапор, бо ми несемо всьому поневоленому народови визволеннє!" — віддали тепер міліони бідного робучого народу у руки найтяжших ворогів.

Та часть України, котра попалась через російських комісарів під ляцького білого орла, нині конає у злиднях в ляцьких тюрмах. Богато галицьких Українців скитається по чужих краях тай оплакує свою гірку долю, бо не має чого вертатись на свою рідну землю, де жде їх люта смерть з рук напасних катів.

А і той український нарід, котрий дістався під комісарську власть, то також гине з голоду, бо голодні комісарські опричники забирають з України збіже та вивозять в голодну Москву. Український нарід не потребував нині з голоду вмирати, бо українська земля зародила настільки, що Україна могла ще й заграницю вивезти збіжа, але російські комісарі зрабували Україну так, що нині міліонам Українців грозить голодова смерть. Україна, що була шпихлірoм Европи, конає в голоді через російських комісарів. Для нас Українців одна біда за царів і за комісарів.

Український нарід буде так довго болючи відчувати на своїй шкірі, доки не скине як ляцьке так і московське ярмо. Ляхи і Москалі, який би уряд там не був, є і будуть завсіди найбільшими ворогами українського люду. Російські большевики рабують Україну, оскільки їм вдасться. Раковський навіть зелізниці порозбирав і вивіз в глибину Московщини. І от який є той „український" комісар, котрий хоче репрезентувати цілу Україну! І найтемнійша людина скаже, що держава без зелізниць то є так як чоловік без рук.

Оттак ґаздують чужі зайди, що тільки виснажують усі богатства нашої землі. Не доробиться чоловік чужими руками. Не буде на Україні добра поти, поки уся влада не буде у виключних руках українського народу. Проте нашим кличем є: Хай живе вільна і від нікого независима Україна!

Націонал.

ПРИСЯГА.

Український рідний краю,
Над все в світі милий,
Любов тобі присягаю
Вірну до могили.

Не покину твого стягу
В хвилю небезпечну;
Скорше вмру, як ту присягу
Зламаю сердечну.

Не залишу твого поля,
Не злякаюсь труду;
Най мене забуде доля,
Як тебе забуду!

М. Підгірянка.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Адм. „Свободи" подає до відома, що 16. марта б. р. вислано зібрані збірки до старого краю як слідує:

До др. Смаль-Стоцького в Празі для Січових Стрільців вислано суму $20. — Збірки прислані на наші руки М. Дмитровим, Болтімор, М. Д., $7; П. Семенків, Болтімор, М. Д., $10; П. Шулганом, Пітсфілд, Мес., $1 і Д. Лациком, Плейнсборо, Н. Дж., $2. — Разом $20.

До Тов-а Педагогічного у Львові на Рідну Школу вислано $191, а се збірка прислана на наші руки В. Шереметою з Дітройт, Міш., $17.25 і жертви зложені вмісто вінця на могилу бл. п. А. Савки в сумі $177.25. Оплата пересилок $3.50, разом $194.50.

Адм. „Свободи".

ГАЛИЦЬКІ ОБРАЗКИ.

(Виняте із листу до О. Ґрощука в Трентон).

Львів, 3. лютого, 1922.

Тут тепер панує „Польска", а ми не маємо жадного права. Наше право є лише в тюрмах і під польським ярмом. Школи польські, а наші то суть лише приватні. Що до церков то вони наміряють переробити на свої а на церкву св. Юра що раз нападають. Книги метрикальні позабирали, доскулюють нашому священству, арештують — не можна всього описати. — Коли війна зачалася, то в 1914 р. назвали нас „москвофілами" і вивішали около 60 тисяч наших людий. Коли Поляки вже зачали самі панувати в 1918 р., то другий раз зачали мордувати Українців. **Тоді в Туринці 37 мущин заарештували і жаден з них вже назад до дому не повернув.** Я сам був в неволі польській і сидів в тюрмі через цілий рік. Вивезли нас були аж до Кракова.

Що до Петрушевича то він перебуває за границею. Ми його уважаємо нашим президентом у Східній Галичині. Петлюру ми ніяк не хочемо знати ані чути про него, бо він Східну Галичину пропетлюрував для Польщі. Сам сидить десь у Варшаві, а його війска зістали розброєні і тепер роблять панщину по польських дворах. Як ми були під Австрією, то нам добре не було, але тепер то вже і витримати не можна. Польські порядки є такі порядні, що твій лист висланий еще в падолисті, я доперва отримав 1. лютого. Той лист лежав 1½ місяця на славетній почті у Львові.

...Федак бідняга сидить. Тоді, разом з ним заарештували богато Українців. Розправи еще не було і не знати, коли буде... Ліпше булоби, щоби наші люди трималися одної партії, бо як буде дві то з того нічо доброго не вийде...

Із листу української учениці.

Дякую вам дуже за цей Ваш дарунок, який Ви мені післали. Питаете мене як учать у нашій школі? — В наших приватних школах учать всього по українських, німецьки. Вчать греку, латину і т. др. В польських школах вчать дуже мало, і всьо залежне від протекції.

Дорогий ...... Тепер ніхто з Українців не боїться Ляхів ані їх тюрем. Тепер вже більше чути по україньски як передше, коли много наших людей боялися вживати своєї мови і признаватись до своєї віри. Як би Ви приїхали тепер, тобисьтеся забули і сказалибисьте, що той наш нарід відродився! Кождий Українець є тепер дуже відважний. Без огляду на переслідування відбуваються усюди численні українські збори...

Анна.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

БЕЙОН, Н. ДЖ. — Мітинґ бр. св. Михаїла, від. 213 У. Н. С. в понеділок, дня 21. с. м. о годині 6.30 вечір в церковній галі при 25-ій ул.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Мітинґ бр. св. Володимира, від. 42 У. Н. С., в неділю, 19. с. м., о 2-ій годині сполудня в галі У. Н. Дому при 148 Гоп евеню.

— Мітинґ бр. св. Івана Хрестителя, від. 97 У. Н. С., в неділю, 19. с. м. о 2-ій годині сполудня в церковній галі при 42 Вен Бюрен ул.

БРУКЛИН, Н. Й. — Мітинґ тов. ім. Б. Хмельницького, від. 22 У. Н. Союза, в суботу, 18. с. м. о годині 7.30 вечір в церковній галі при 162 Норт 5-ій ул.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Мітинґ тов. Подільська Січ, від. 8 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 2-ій годині сполудня в місцевій галі.

ПРАВИДЕНС, Р. АЙ. — Мітинґ тов. ім. Т. Шевченка, від. 241 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о г-ій годині сполудня в галі Базар, при 150 Вилерд евеню.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Мітинґ бр. св. Георгія, від. 239 У. Н. Союза в неділю, 19. с. м. о 1-ій годині сполудня в галі дому У. А. Горожан при 822 Н. Френклин ул.

— Мітинґ тов. Єдність, від. 163 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 2-ій годині сполудня в галі Івана Боднара при 501 Н. 3-ій ул.

ВЕСТ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Мітинґ тов. Згода, від. 62 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 3-ій годині сполудня в домі Української Громади на Ґленмор евеню.

ІСТОН, ПА. — Мітинґ тов. ім. Б. Хмельницького в неділю, 19. с. м., о 2-ій годині сполудня в читальняній галі при 721—14-ій ул.

ПЛЕЙНС, ПА. — Мітинґ бр. св. Андрея, від. 48 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 1-ій годині сполудня в церковній галі.

ПЕН АЛЕН, НАЗАРЕТ, ПА. — Мітинґ бр. св. Димитрія, від. 95 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м., о 2-ій годині сполудня при ул. Пен Ален.

АЛТУНА, ПА. — Мітинґ бр. Пр. Зач. Пр. Діви Марії, від. 145 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 1-ій годині сполудня в церковній галі.

ІСТ ЯНҐСТАВН, О. — Мітинґ тов. Сокіл, від. 218 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м., о 1-ій годині сполудня при 64—12-ій ул.

ГЕМТРЕМК, ДІТРОЙТ, МИШ. — Мітинґ тов. ім. М. Січинського, від. 146 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м., о 1-ій годині сполудня в У. Р. Домі при 2376 Ґрейлинґ ул.

ПЕОРІЯ, ІЛЛ. — Мітинґ тов. Українських Робітників, від. 190 У. Н. Союза, в неділю, 19. с. м. о 3. годині сполудня при 2623 Савт Вашинґтон ул.

ШИКАҐО, ІЛЛ. — Мітинґ тов. Вільна Україна, від. 139 У. Н. Союза, в неділю о 2-ій годині сполудня в парохіяльній галі при 4952 Савт Палайна ул.

НЕ ДАЙМО ЗАГИНУТИ НАШИМ БРАТТЯМ! ПОМОЖІМ СЕЙЧАС!

(Тут містимо лист, писаний до д. Ст. Ґурбиля в Вунсакет. Це письмо то страшна картина страшної нужди наших найлучших братів).

Прага, 11. лютого 1922.

Впов. Пане Добродію!

Отсим складаю Вам найсердечнійшу подяку за пересланих Вами через Всеч. о. Мирона Залітача у Вонсокет 100 дол. для тутешніх бідних студентів і інтернованих військових частин.

Половину гроший передав я Студ. Помочі с. є. 2853 кч. а другу половину віддав Укр. Центр. Комітетові на руки Вп. п. проф. Д-ра Смаль-Стоцького, який перешле сі гроші таборові в Йозефові.

Поміч жертводавців, які на се зложили, є для тутешної еміґрації великим добродійством, тому що ми переживаємо тут таку страшну нужду, що годі описати.

В чесько-словацькій републиці живе під нинішну пору 1112 укр. студентів з усіх земель України, серед найтяжших матеріяльних умовин. Як відомо, Укр. Академічна молодіж не має спромоги вчитися на університеті свойого рідного краю, який загарбали Поляки. Замкнули нам доступ до школи.

Укр. молодіж зрозуміла однак вагу культурного і економічного підйому рідного краю, кинулася голіруч, без найменчих средств до життя, на закордонні університети, де дуже пильно вчиться, а своєю працею в школах збуджує подив у чужинців. І головно при допомозі чужинців маємо спромогу сяк-так коротати тяжкі часи на чужині. Найбільше допомагають нам: Американські Методисти які доплачують 500 українським студентам, за кождого по 5Кч. денно за харчі, відтак Европейський Студентський Допомоговий Фонд, який рівнож платить за харчі за 130 українських студентів. Крім сего, сей Европ. Допом. Фонд допоміг закупити одягів для більше чим 350 студентів за суму 279.-530Кч. Але як бачите, се все не покриває всіх видатків. Треба ще крім сего платити помешкання, які тут страшно дорогі, високі вписові, іспитові та риґорозальні такси, шкільні потреби, прання біля і т. и.

Богато студентів наслідком довголітної світової війни та національної боротьби, втратило здоровля, так, що муситься оплачувати шпиталі та ліки. Частину сих коштів теж поносять згадані висше інституції.

В минулому шкільному році досить обильними грошевими жертвами допомагали нам наші браття в Америці, які посилали гроші будьто прямо Студ. Помочі, будьто на руки Вп. п. проф. Д-ра, Смаль-Стоцького, який все дуже прихильно ставлявся і ставиться до виховання нової кадри інтеліґентних робітників на народній ниві.

Сего року навіть чеське правительство бачучи страшне і прямо невиносне положеннє українських студентів, допомогло 500.000 Кч. Але вже від півтора місяця не одержали ми від нікого підмоги, і прямо викидають студентів з кватир, тому, що не мають з чого заплатити. Якраз в тім критичнім положенню, ще надходять вписи, і все те ставить нас в дуже розпучливе становище.

Здається, що **як не одержимо в як найкоротшому часі відповідної помочі, будемо примушені кидати студії і їхати домів, щоби заповнювати польські тюрми.**

Тому звертаємося-всі з горячим проханнем до Вас, Громадяни: **Допомжіть чим можете, щоби не дати марно згинути тій решті нашої молоді.**

Не ліпше є становище прочих укр. еміґрантів тут в Чехословаччині, а саме військових частин, інтернованих в таборі в Йозефові.

Якраз передімною **„Народні Лісти", чеський часопис з дня 8. лютого 1922 р., в якім ось як описують нужду тих, що віддали для рідного краю все.** Подаю Вам дослівний перевід:

„Відносини Українців в таборі в Йозефові.

(Просьба до П. Міністра Народної Оборони).

„В Йозефові є табор військовий інтернованих Українців, в якім є чоловіки, жінки і малі діти. Всі вони є приміщені в лихих деревляних бараках, котрі підчас світової війни були побудовані для полонених. Хто знав відносини за Австрії, дуже добре знає, що тоді нікому не залежало на життю російських, сербських чи італійських полонених і длятого ті бараки, як і всі инші, були так лихо будовані, що місцями світили дірами, а вітер продував через стіни

Бараки ті побудовані ще в 1914 році, стоять вже осьмий рік, а ненаправлювані на протязі того часу, мають вигляд ще гірший ніж раньше. Нині приміщені там наші браття Славяни, і то не лише чоловіки, але і слабі жінки та марні діти.

За нинішних кріпких морозів (досягає до 35° C) стан тих бараків є прямо страшний! **Дійшло нинішної ночі до страшної катастрофи, що від зимна замерзло 3-місячне дитя** — невинна жертва!

Факт сей мусить потрясти кождим до глубин исерця, у кого є можливість злекшити гірку долю сих вигнанців з своєї вітчини. Тому в першому ряді звертаємося до Вас, Пане Міністре Народної Оборони, до Вас, про котрого гуманність і справедливість я є пересвідчений, що Ви силою свого уряду можете поліпшити долю сих опущених бездомних наших братів.

В першій мірі, будете так ласкаві, щоби видано вугля в відповідній скількости для табора, бо це квестія життя.

Дальше є в Йозефові досить вільних помешкань, де можна би було примістити родини в будовах з теплими стінами, хоч через час зими.

Тому просимо Вас, П. Міністре, зробіть все, що можете, але скоро — коли можете то навіть телеґрафічно, лиш не посилайте там ніяких комісій.

А до чеської суспільности кличемо: Поможіть! Даруйте одяг, харч і накриття, головно для нещасних дітий. Дари сі можна засилати до Відділу Чеського Червоного Хреста в Йозефові".

Ось тільки говорять нам мертві слова тої короткої нотатки. Кількож горя і траґедії криється в тих мертвих словах?! Невжеж Ви, Українські Громадяни на американській землі не відчуєте того страшного болю, — цих нещасних жертв польського насильства?! Уряд наш галицький нічого зробити не може, бо й сам не має ніяких матеріяльних засобів, а суспільність в краю теж бідна і переслідувана.

Тому кличу до Вас, Дорогі Земляки: **Робіть, що можете, улаштовуйте складки чи то в грошах чи в одіннях чи в харчах, і негайно присилайте для ратовання цих нещасних жертв війни!**

Коли можливо, дайте передрукувати сей мій лист, хай весь загал знає, як страшно бідує найкраща частина нашого народа.

Остаюсь з правдивим поважанням

Іван Лемішка,
студ. медицини.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

О. Теофіль Качмарчик, парох Білцарева, в грибівському повіті, в Галичині, один з москвофільських провідників, помер 17. лютого с. р.

ПОЛЬСЬКІ ОБМАНЦІ.

До селянина Івана Даниляка в Пукові, рогатинського повіту, прийшов Поляк Іґнаци Карчевіч і запропонував, щоби Даниляк продав йому свій ґрунт, а зате Карчевіч купить йому посілість в Познані. Даниляк послухав, продав ґрунт і дав Карчевічови 115 тисяч як зачет на купно ґрунту в П. Та карчевіч небаром потім зник, а наш Даниляк лишився без гроший і без ґрунту, бо заінтабулював його на Карчевіча.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ

МОСКОВСЬКИЙ ГОРОД

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповідання з другої половини 17-сотих років.

(Продовження).

(24)

Калмики пройшли млаку і дібралися до краю городища. Покидали мішки під дерево, самі поклалися на животи. Стали повзти, один троха на ліво, другий на право, щоби проховзнутися проміж вартових, та дібратися до леговища невільників. Ті справді зробили так, як їм Калмиченко порадив був. Одні спали, другі чували, вижидаючи спасителів. Та не точно так було, як радив Калмиченко. Спати мала половина, а чувати друга половина. Всіх було звиш триста душ. Замість половини, чувало їх найбільше сорок. Майже кождий думав собі:

— Я зморений роботою. Без мене обійдеся... Чейже не всі сто пятьдесять заснуть так як я...

Так думав і... засипляв один по однім. Як би Калмики ули прийшли о які дві години пізнійше, то окрім кількох, що колись козакували, і окрім молодого Ухача, котрий дожидаючи батька, не годен був заснути, були би спали мертвецьким сном всі, до одного.

Калмиченко підкрався до леговища і штовхнув першого. Спав. Штовхнув другого, третого... Всі сплять. Аж при семім почув тихе: „вже?"

— Ще ні... Завтра перед самою північию. Чи між вами богато таких, що козакували?

— Я козакував. Я Запорожець, та оженившися, осів у Полтавщині. Є нас таких, що козакували, сорок і два. Ми поділилися і черґуємося. Двацять один спить, а друга половина чуває... Як би не ми, то спав би цілий табор, хоч в день всі клянуть і матіркують тих, що обіцяного визволення не приносять.

— Коли так, то добре, дуже добре. Се, що тепер скажу, розповідж лише козакам. Прочі не потребують знати. Балакали би про се і Москалі готові підслухати... Отже слухай... Як не буде ніякої перешкоди, то прийдемо завтра в ночи. Принесемо три ключі від колодок. Всі ті, що колись козакували... але довше козакували і добре розуміють козаче ремесло, нехай ніч ляжуть разом, як найблизше до леговища Москалів і до їх рушниць... Знаєте, де Москалі сплять?

— Знаємо. Одна частина в отсім курени, друга частина під чистим небом кругом куріня. В хаті ліворуч по тім боці холма і недалеко дороги при виході з холма спить майор і всі його офіцири.

— Отже... хто лише скине диби, нехай ключ зараз подасть другому. Ті, що вже скинуть диби, нехай не встають зараз, але нехай лежать спокійно, аж всі будуть вільні. Се тому, щоби не заалярмувати вартових і не розбудити Москалів, заки весь народ скинув диби. Аж коли з нас хто шепне „вставати!" перекажете се пошепки один одному і... гайда до Москалів! Нехай хапає рушницю, порох, кулі і відскочить назад, скриваючися за яку колоду, щоби міг добре ціляти... Хлопам рушниці не потрібні. В їх руках рушниця може бути небезпечнійша для них самих, ніж для Москалів. Як прийде до бою, то не пускати живим нікого. Один майор не сміє згинути, мусить живий попасти в наші руки. Пильнувати дороги в степ, щоби Москалі не втікали туди, та тим не збільшували того війска, що там таборує... Можливе, що від степу надійде запорожське війско... Тоді возьмемо Москалів у два огні.

Калмиченко відсунувся і повзучи на череві, приповз назад до дерева, де полишили були мішки. Його батько вже був там, ждучи на сина. Розповів батькови що чув і який дав приказ.

— Я знов попав на Ухаченка — розказував Аюкай. Нарошно лежить на самім краю, надіючися, що звідтам прийде його батько. Старий хоче його першого увільнити і, здаєсь мені, також послідного. Але я зроблю старому збитка. Казав хлопцеви перенестися на той кінець, де ти був. Я говорив ще з двома другими. Також колишні козаки... Хлопи сплять всі... Нехай другі за них мучаться і думають!

Калмики виймили з міхів ножі й мотузки, спрятали їх в дуплі дерева, закинули міхи на плечі, та уступивши троха в глубину млаки, стали нишком окружляти город. Зупинилися в кущах по другім боці проти місця, де спали Москалі. Був се довжезний курінь, вже покритий дахом, але ще без стін. Більша часть Москалів спала в курени на лавках. Решта лежала під чистим небом. Калмики задержалися в такім місци, що Москалі були між ними і леговищами хлопів. Виймили з одного мішка масне клоче і скипи, поукладали на земли купками, кілька кроків одна від одної і стали визбирувати та класти на клоче ріще і сухі тріски, яких тут мали досхочу. Очивидно, робили се дуже обережно, хильцем, щоби не звернути уваги вартових. Купки клали неправильно, так щоби вони не відріжнювалися від куп трісок галузя полишених теслями скрізь по цілім холмі при обробітці дерева. Покінчивши тут сю роботу, пішли дальше і зробили те саме за хатою, в котрій мешкав майор, але троха навкося від неї і також недалеко виїзду на дорогу в степ. Тут мусіли робити роботу ще обережнійше, і на дорозі стояли вартові.

Домів вернули знов над раном. Ухач ще не спав. Досада і ріжні пляни, як би то дібратися до сина, не давали йому заснути. Він побачив Калмиків, але не питав де були, бо гадав, що не скажуть. Але вони самі заговорили до него.

— Я бачив твого сина, — промовив старий. — Дав йому кусень мяса і хліб, та сказав йому, щоби завтра в ночи вижидав тебе.

— Коби ти був сам вдавився твоїм мясом! — воркнув Ухач під носом, — ліпше було би... Не повис би колись на шибеници... А так, готов тебе мотуз неминути.

Ся вість і свідомість, що син через сю послідну добу не буде голодувати, таки успокоїли Ухача. Перехрестився, зітхнув, сковав голову під медвежий кожух і заснув.

На другий день Ухач пробудився в само полудне. Калмики ще спали. Першим ділом Ухача було, перехрестившися, виліз на ялицю, що росла на березі байрака і перевисшала всі свої сусідки. Сидів там, хоч на ялиці не дуже вигідно сидіти, майже цілу годину.

— Злізь, та ходи їсти! — гукнув на него Калмик, коли пробудився. — Війско не прийде скорше через те, що ти сидиш там під облаками.

— Мені тепер не в голові їда! — відгукнувся. — Саме перед хвилею щось, гейби дим стрілив у гору... либонь на тім місци, де ми клали огні... Але тілько один, а мали бути три... є... є вже другий... є війско! Війско є! — майже заревів, зсуваючися з дерева. — Є третий стовп диму. Давайте їсти і в дорогу!

— Їсти можеш зараз, але в дорогу ще рано. Підемо, як стане смеркати.

— Нарешті! — воркнув Ухач, коли смеркло і він бачив, що оба Калмики винесли з землянки луки. — Я потерпав, що ще тепер вигадаєте щось, щоби все не нині, лише завтра.

Рушницю і ніж мав кождий, з винятком Калмиків, котрі замість рушниць, взяли луки. Окрім того Аюкай, Петро і Чабани закинули через плечі аркани. Аюкай взяв горнець з гранию. Ключі мали Ухач і оба Калмики. Пішли в ліс, ступаючи один за одним. Перед вів Аюкай, його син замикав похід.

Того самого дня в полудне причвалав був до полковника його табунщик з вістию, що від заходу надходить якесь війско. Полковник не сумнівався, що се Січовики Калинича. Сів на коня і поїхав на зустріч.

— Ухач у вас? — спитав Калинич, коли зїхались і поздоровкались.

— Нема! — відповів полковник. — Як поїхав з сином до Січи, так більше в мене не був. Вернути, вернув, бо мій син вже був дома і розказав мені про розмову з кошовим. Ухач мав поїхати до Батюка. Мій син також кудись повіявся.

Насуплене лице Калинича ще більше захмарилося.

— Ще гірше ніж я боявся, — подумав. — Чи Петро не хоче зробити мені яку пакість? І він поїхав до Батюка. Подибавши там Ухача, може намовити його робити на власну руку. Підозріле також се, що і Чмеленко пропав. Готові накоїти якого лиха. Москалі замкнені мов птахи в клітці, ні сном ні духом не гадають, що їх жде, а той горячка готов виполошити їх. Лови потому по одному в степу! Треба квапитися, доки не наробив біди!

— Пусте! — додав голосно. — І без него знайду дорогу.

— Якої вам дороги треба?

— Вам скажу, бо ви полковник. Окрім вас і моїх людий ніхто про се не сміє знати. Я прийшов, будьто би без відома кошової старшини, вибрати московське гнізди, про яке ви донесли були кошовому.

— Я їх пильную з далека. Мої стежі сповістили мене, що прийшло свіжих пятьдесять Москалів. Вже таборують в степу, при візді в новий город.

(Дальше буде).

ДОПИСІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Недільні наради в Ню Йорку.

О годині 3. попол. в неділю, 12. марта, в салі ч. 3. Народного Дому в Ню Йорку розпочалися наради делегатів товариств з Ню Йорку й околиці. З Ню Йорку було 21 участників, а з Бруклина, Вудгейвен, Джамейка, Спринг Валлей, Н. Й., та з Джерзи Сіті, Нюарку, Бейон і Перт Емьой, Н. Дж. було разом 32 делегатів. Кромі сього прибуло двох членів центральної управи Ліги Горожан і Ветеранів українського роду з Филаделфії і 5 членів управи нюйорської Ліги — разом 63 участників.

Головною темою нарад було уложення плянів народної роботи підчас конференції в Генуї. Інформаційне Бюро нюйорської Ліги дасть знати що, і як робити.

Рішено поробити солідні приготовання до великої прилюдної демонстрації в Ню Йорку підчас конференції і завізвати до помочі всі сусідні українські громади.

Зі справ, що відносяться до усього загалу американських Українців, обговорено справу утворення центральної організації та скликання українського Сойму. В тій справі присутні приняли слідуючі резолюції:

Зїзд делегатів товариств з Ню Йорку і околиці, скликаний на день 12. марта до Ню Йорку в цїли нарад над устроєннем прилюдної демонстрації,

1. Признає за добру роботу проваджену Лігою Американських Горожан і Втеранів українського роду.

2. Тому пожаданим есть, щоби в кождій українській громаді повстали відділи Ліги, які піддалися би під провід централі у Филаделфії.

3. Зїзд висловлює думку, що конечним есть поширити політичну акцію серед американських Українців в той спосіб, щоб в найблизшім часі скликати Український Сойм, зложений з делегатів всіх українських громад в Америці.

Наради тривали без перерви від год. 3 до 8.15 вечером.

—o—

СТАМФОРД, КОНН.

Родимці! Вже кілька літ минуло, як Стамфорська громада зачислялася поміжи найсьвідомійші громади в Америці. Кілька літ назад стамфорські Українці жили в згоді, немов одна велика родина. Мали свій клюб і читальню, де разом сходилися, щоби разом прочитати, засьпівати, забавитися і поговорити. Було товариство Січ, де гуртувалась майже вся наша молодіж. Тоді була любов, єдність і сила. Мали ми віча, концерти і представлення. Та, на жаль, так довго не було. Знайшлися люди, що знищили наше довіре, підкопали наш народний дух, кинули межи нас ненависть і розбили нашу громаду. Завмерла всяка робота.

Довший час минув, заки ми отрясли ся із тої мертої дрімоти. — Аж 26 лютого с. р. ми зійшлися і порадилися, що довше так жити не можна. Нам треба єднатися і стати всім в оден фронт та взятися до роботи щирим серцем щоби відзискати наше страчене місце на еміграції і помочи рідним людям вибороти волю і власну незавйсиму українську державу.—В тій цїли зійшлися представники братцтв св. Михаїла і св. Петра і Павла, і постановили щоби негайно роспочати таку народну роботу, котра відновилаби нашу давну єдність і силу.

Ці представники вибрали з поміж себе комітет і їм припоручено занятися цим ділом. В наслідок того комітет скликує загальні збори на день 26 марта, в гали Taff Homestead о 2.30 по полудни. Просимо, як найрійше усіх, в котрих не завмерло українське серце явитися на ті збори. Хай не буде ні одного байдужного бо ми вже стратили богато дорогого часу на незгоді, саме тоді коли нам тої згоди найбільше було треба.

Возьмім ся до роботи усею силою на користь собі і на славу України!

ЗА КОМІТЕТ ЗЛУКИ УКРАЇНЦІВ В СТАМФОРД:

Т. Пастущак,
М. Кресон,
І. Терлак.

ЗВІТ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА В КАНАДІ.

Загальні річні збори Українського Червоного Хреста в Канаді відбулись у Виннипеґу, Манітоба, дня 28. лютого, 1922. в салі читальні Просвіти, при співучасти понад 80 осіб від години 8.45 вечером до 2.45 вночі, отже 6 годин.

На предсідника зборів вибрано о. П. Олексіва, на писарів В. Купченка і Климкова.

Звіт голови Я. В. Арсенича тривав 31 мінут і подав начерк, в якім стані находиться лід сю хвилю організація Українського Червоного Хреста. Деякі міста, яка Монтреал, Саскатун, ти иші, не перевели ще робити, яка на них припадає.

Звіт скарбника С. Ковбля заняв 36 мінут. Від 28. марта 1920., коли заложено У. Ч. Х., до дня теперішніх зборів, отже за два і пів року зібрано в Канаді $50,071.34. За послідній рік зібралось суму $9,968,49 включену в попередній сумі. Всі місцевости не прислали ще своїх збірок.

Звіт писаря О. Боянівського заняв 53 мінут і представив подрібно роботу Головного Комітету У. Ч. Х. у Виннипеґу, який відбув в часі послідного року, за який здається звіт, 42 засідання. Робота має на меті побудити всіх Українців до помочі Українцям.

Звіт відпоручника І. Боберського подав в пятнайцяти мінутах перегляд теперішнього стану української суспільности в Европі.

Звіти заняли дві і чверть години. Майже цілих чотири години пійшло на обговорення звітів, уставу і концертів, до яких стануть хори товариств у Виннипеґу.

Збори одобрили роботу товариства і висказали бажання щоби всі місцевости, де живе більше число Українців, поспішили до роботи в тім напрямі, який подав Український Червоний Хрест.

Новий Устав, принятий на зборах, начеркує плян уладу Українського Червоного Хреста від місцевих товариств аж до головного товариства.

Точний звіт із зборів оголоситься в часописях, коли виготовить його секретар зборів.

Вибрана нова старшина:

Предсідник: Я. В. Арсенич;

Заступники предсідника: Іван Слюзор, о прот. П. Божик;

Писар: О. Боянівський;

Скарбник: С. Ковбель;

Члени: П. Драль, В. Чорненький, В. Казанівський, В. Купченко;

ТЕЛЯТКО В ЖДАЛЬНІ.

Переїзджаючі через стацію Креховичі на шляху Станиславів—Стрий були недавно свідками цікавої „урядової" самоволі пана начальника тої стації. Річ в тім, що подорожні не мали де переждати на поїзд, бо в ждальні резидувало... телятко начальника, яке йому привела „шляхотська" корова. Щойно на жалобу, внесену до дирекції, начальник „випросив" свого гостя.

ПІД УВАГУ ТИМ, ЩО ПИШУТЬ ДОПИСІ

1. Коли пишете щонебудь до друку, пишіть тільки на одній стороні листка, а другу оставте порожною.

2. Не пишіть лайки і не вкидайте „грубих" слів.

3. Пишіть таке, що цікаве для всіх, — нове.

4. Подавайте факти, — пишіть чисту правду.

5. Пишіть коротко і ясно.

6. Вистерігайтесь „січки" — переливання з пустого в порожне.

7. Не пишіть віршів. На мілліони людий трапиться оден поет, що варта його прочитати. (Зрештою, пишіть, але не все посилайте до друку. Лише дійсно добрі вірші слід посилати до друку).

8. Подавайте гарні приповідки, сьміховини, жарти. Коли є у Вас хист до віршовання, пробуйте писати гумористичні вірші, бо до сього не конче потрібно поетичної ґеніяльности.

9. Не шукайте у часописі поля для порахунку із своїм особистим ворогом.

10. Присилайте листи з краю, де є відомости про це, як там живеться нашим людям. Не присилайте таких листів, де пишеться тільки про родинні справи, або, де пишеться все тесаме від початку війни. Лише такі листи надаються до друку, що цікаві для всіх.

(Рк).